

Előfizetési ár:

Vidéken: Értékre 2 f. 50 kr. Félévre . . . 5 f. 40 kr. Eladási egyes számuként nincs.
Helyitt: Értékre 2 f. 24 kr. Félévre . . . 4 f. 48 kr.

HETILAP.

Hirdetések és magánviták:

Hirdetések és magánviták melyhez minden izbeni beiktatásnál még 10 pkr. bélyegdíj számítandó.
mondi sora 3 p. kr., a

Az iparvilág, tudomány, művészet és szépirodalom köréből.

E lap szellemi és anyagi ügyeit illető minden levél a SZERKESZTŐSÉG-hez czimzendő.

Bérmendetlen leveleket csupán rendes levelezőinkél fogadjunk el. Köziratokat nem küldünk vissza.

Megjelen e lap jelen ivnyi alakjában minden szerdán és szombaton dében.

Tartalom:

A bélyegjegyek használata. — Takarékosagra intő szózat. 10. — Egy kis félreértés. Fogasi. — Vidéki színészet, II. Kenyérügy. — Levelezés; Kolozsvár. Nánánfalva. K. Fejérvár. — Hírfüzér. — Drámai jutalomhirdetés. — Tizedik közlemény a színházi részvények gyűjtéséről. — Nemz. színház. — Hirdetések.

A bélyegjegyek használata.

Folyó év november 1-én a bélyegpapír helyett életbe lépett a bélyegjegyek használata. Olvasóinknak hasznos szolgálót hiszünk tenni, midőn annak használatára rövid utmutatást adunk.

Elvül szolgál, hogy minden bélyegköteles okmányoknál, tehát váltó, kötelezvény, nyugta, bizonyítványnak stb. egy bélyegjeggyel már ellátott papírra kell írva lenni; ezen jegy az első lapra és az okmány szövegébe ragasztatik, nem szabad tehát sem a címnek vagy föliratnak (péld. „nyugta”, „kötelezvény”) sem az aláírásnak a bélyegjegyre írva lenni; névszerint oly okmányoknál, melyek pénzügyvegről szólnak, ugy alkalmazódik, hogy a szám, vagy egy része annak, a jegyre legyen írva.

Bélyegköteles beadványoknál, kettőzeteknél, (duplicate) mellékleteknél, külföldről e birodalomba áthozott okmányoknál, hivatalos jegyzőkönyveknél, iparosok és kereskedők könyveinél, naptároknál, hirdetésményeknél a bélyegjegy a már kész okmány első lapjára ragasztódik, s az illető fél köteles ezen jegyket, a bélyegköteles használata előtt az okmányok egy nyilvános hivatalnál fölülbélyegeztetni.

Külföldi, a belföldön fizetendő váltóknál megjegyzendő, hogy mielőtt azokra Giró, elfogadás vagy más hivatást iródnék, fizetés vagy protest emelődne, minden esetre pedig 30 napok eltelte előtt behozataluk után a cs. kir. államokba, az illő bélyegjegyet rá kell ragasztani. Például: Ha külfölden egy váltó, egy pesti kereskedőre huzatnék, köteles az idevaló Giró az 30 napok alatt, az utolsó (külföldön történt) Giró-tól számítva bélyegjeggyel, még pedig az első sor felett ellátni. — Ha egy ily váltó itt csak elfogadás végett praesentálódik, akkor is az elfogadó, ugyanazon idő alatt „elfogadom”-ját már a jegy fölé köteles írni. . . . Ha a váltó már el van fogadva, és itt a mondott idő (30 nap) alatt csak giróztatni kell, akkor a giró (nevezetesen ezen szó „Ordre”-rendelvény) már a jegyre iratik. . . . Ha a váltó (mindig a mondott 30 nap alatt) kifizetődik, akkor is az „acquit” — ki van fizetve — a jegyre irandó.

Kereskedelmi és iparkönyveknek, mielőtt azokba valami beiratnék, az első lapon, az iverk mennyiségéhez illő jeggyel kell hogy ellátva legyenek, p. o. egy 50 ivnyi főkönyv 5 pengőftos jegyet igényel, mert 50 iv 6 krval = 300 kr = 5 ft. A cs. kir. hivatalnál a könyv paraphisatója (megpecsétlése az áthozott színegnek) és a jegy fölülbélyegezése ezután történik meg. Ha kereskedői és iparkönyveknél minden iv egy flos illeték alá tartozik, akkor annak területmértéke 380 köbhüvelyket nem haladhat meg, különben 504 köbhüvelyket 2, és azon felül 3 kr. fizetendő.

Okmányok hitelesítésénél ezentúl nem íródik jegyzőkönyv, hanem a hitelesítési-záratok egy 15 kros bélyegjegy fölül tevődik.

Használatlaná vált bélyegjegyek, vagy olyanok, melyek haszontalan papírra vannak ragasztva, másokkal felcserélhetnek.

A fennálló rendelet bizonyos nagyságu papír-használatáról bélyegköteles okmányokra, érvényben megmarad: azért egy iv terület-nagysága 452 köbhüvelyknél nagyobb nem lehet (14 hüvelyk magas, 18 hüvelyk széles) Ha nagyobb papír használódik, következő magasabb értékű bélyegjegyre lesz felcendő, mint a mily különben jött volna igénybe; tehát 15 kr helyett 30 kr és így tovább. 1 pengőftos illetéknél azonban a növekedés csak 15 kr egy ivtól. Főkönyveknek stb. 726 köbhüvelyk terjedelmű (22 hüvelyk magas, 33 hüvelyk széles) papír van megengedve.

Bélyegjegyek kaphatók a bélyegpapír árusoknál. Hirdetmények és naptárak számára azonban, csak oly hivataloknál, melyeknek a jegyek fölülbélyegzete van hatalmukban. Külföldi hírlapok bélyegjegyei nem árutatnak.

A bélyeghivatalok october 31-én bezáródtak. Míg bélyegpapír az árusoknál kapható, szabadságában áll mindenkinek, további rendeletig ezt vagy jegyet használni.

Takarékosagra intő szózat.

A földmives osztálylyali mindennapos érintkezésem képezzé tettek néhány hó folytan számos levelet látni, melyek Cséh-, Olasz- és Gácsországból jöttek, ott élő vitéz honfiainktól, s telvék iszonyu drágaság fölül panaszkodtak.

Gazdasági szerte utazásaim alatt ismét azon tapasztalatra jöttem, hogy hazánk azon vidékein, hol nagy erdősegek — a fellegeknek ésőnek vezetői — nincsenek, september óta még jóforma ésőknek nem valának, a szántó-földek öszvetésre még csak elkészítve sincsenek, annál kevésbbé elvetve, bemivelve, — s mint kellene — zöldbé borulva.

Azt pedig mindenki tudja, hogy e folyó év majd minden termést fősvény marokkal adott; egyes kisebb kivételek megengedvén. Ezt az országszerte látható magas piaci ár, a kevés asztag, és itt ott nyilatkozó vélemény egyiránt bizonyítja.

A fogyasztók még helyre hozhatnának sokat, ha ezek száma tetemes apadásban lenne; ánde megfordítva van, a tömérdek katonaság tömérdeket emészt fel, s a szomszéd-országbeli hadesemények beltermelesünk, meg levő részletünk és a szükséges fogyasztási anyag közti súlyegyent teljesen fölbotnani fenyegetnek.

Itt tények vannak felhozva, azok intnek takarékosagra!

Mindezek szeméink előtt történnek, egyes részleteit tudják számtalanon; de összeállítva egész alakzatában csak a közdolgozokban jártos, a nagyobb helyeken álló és ismét a közügy iránt érdekesebb hazafiak fogják fel, kik járnak kelnek, olvasnak, elevenebb öntudattal, öntajékozóbb értelmiséggel bírnak.

Kik ezek, ha nem a kormányon ülők, a nyilvános lapkezelők, a lelkesek és közszegigazgatók?

Önérdékek, hogy t. i. a nagy tömeg fizető, szolgálni tudó materialis erőben maradjon, a humanitas, isteni törvény egyiránt parancsolják, hogy a kiknek kezébe a népek sorsa letéve, kiknek a parancsolás és ügyeik kezelőse a gondviselés által kezébe adva van, egyszersmind arról is gondoskodjanak, mikre annak vigyázni, mit időnként maga iránt is tenni, vagy elmulatnia kell.

Példákkal világosítom szavaimat.

A mivelt osztály ép ugy öltözködik, ugy üz fényt, ugy költ asztalára, mintha ama ténnyeket nem ismerné, mintha következeéseitől nem kellene tartani. E tekintetben ellenhatni, más irányt adni a társadalom előkelőinek, a köztekintetben s polgári tisztetben állóknak elengedhetlen kötelessége.

A köznép ép ugy megveszi hetenként két három font húsát, megiszza naponta sokolt félfertály vagy porczio pálinkáját, mintha ama tények nem léteznének, vagy következeisei majd általa is nem éreztetnének.

Az elsők mostanság mindenhonnan beszívárgó apróság kulfejékből, jövedelmi forrásaikból fedezik szükségleteiket: arenda, bor, koresma, s holmi egyebet most jönnek a birtokos kezébe; de vajjon majd a hosszu télen, majd a kész tavaszon meg lesznek-e mindezek, vagy lesznek-e mik felváltás?

Az utolsó kevés törökbuzájokból állnak ki mindent: gúnyát, húst, sőt, adót, kölesönt, pálinkát, mindenhová egy két véka megy el, néhová tíz tizenöt; mit esznek az ilyenek majd tél derekán, végén, és kora tavaszon, míg a munkanapok beállanak? Ez ellen a lelkeseknek és közszégi előljárokknak kellene hatni, templomozások alkalmával, falugyülésekben, munka között, mindig és mindenütt, felvilágosítván őket az idők terhes volta, a szűk termés, a csekély gabona productio és megszapordott országos consumtio iránt.

Legtetemesb kárt teszen azonban mind az országos vagyona, mind a közmoralitásra nézve a pálinkagyártás oly sűrűn és oly nagyban, mint az e baljóslatu időkben üzetik. A hírlapokban már nem egyszer voltak ez iránt egyes felszólalások, de nem is ok nélkül; mikor egy gyár naponta 100—200—250 véka gabonát szeszszé alakít s másnap néha tán két három óra alatt elárulja, akkor, uraim, lehellen a nép között élő, vele bajlakodó embernek fel nem szólalnia. Ennek vége okvetlen országos szükség, demoralisatio és tán idetova éhenhalás lesz.

Felveszem közszegemet. Látom házaikat, takarmánykerteiket: marháik számát, bortermésüket tudom: képes volnék megmondani Péter és Pál meddig éri meg gabonájával, meddig bírja a közterheket hordozni, és mikor hül meg tüzhelye, mikor áll meg szekere!

A minő képet egy közszeg mutat, változó árnyalatokkal azt mutatja az egész ország. És mégis — a mint mondtam — a köznép folyvást adja el törökbuzáját, zabját, vág ki 10—20 forintot tehenéből, ökre árából s költi el, sokat oda, hová parancsolják, sokat pálinkára, a hová költeni nem gátolják.

Ha az ezt illetők oly apróra, oly mindennapi sűrűn látnak, mint mi, magunk is földmivesek, ha a politikai tisztviselők oly kimondhatatlanul elfoglalva nem lennének más

nemű hivatalos teendőikkel, bizonyára ezen harapozó rosznak orvosságát vagy feltaláltnak, vagy felülről kérik. Ezt nekik a humanitas, hatalmi helyheztesítés, isteni törvények egyiránt köteleességöké teszik. Önként értetik, hogy írónak és papnak, intelligens birtokosnak és falusi bírónak a kormányt ezen teendőjében segíteni, gyámolítani lelkiismeretes s lelkiismereti felelősséggel járó kötelessége.

E kérdést részéről mindenek felett ajánlandónak látom a népkönyvek, naplók és más rokon vállalatok kezelői figyelmébe. Hogy korunk civilisatója a multétől különbözik bizonyítsuk be azzal, hogy annak szerencsétlenségéitől óvjuk meg magunkat és feleinket.

Egy nyolczvan éves aggal beszélgetek a napokban. „Rosz idöket érünk, uram — mondá. 1816—17 épen ilyen forma évek voltak. Árvezek és jég elpusztiták országszeret, a termést. Egy veka búza 20 — 25 forint volt; a malomport csuszával elegyítve 10 forinton vettek; a havasok alatt famérgával élt a nép, fűrészpórt vegyített korpa közé; a bükkfához ölekezve s a fa nedvét sziva, meghalt az éhezö, úton útfélen heverték az éhség áldozatai.”

Bizony bizony van valami hasonlat, mondék én. 1853-ban késön veténk, 1854-ben árvíz és jég elpusztitá öszi, a későbbi szárazság és hideg tavaszvetéseinket; ma sz. Márton hete, s még az ország nagy részében, az áldott Mezősége s a Maros mellett vetelének a határok; és e fölött a háborus idök! Emlekezzünk a mi volt, arra — vigyázzunk, hogy ne legyen ismét — legalább mi ne sietessük. Hallgassuk meg a multnak szózatát, értsük meg a tények beszédét. Legyünk gondolkodók, legyünk takarékosak! 10.

Egy kis félreértés.

A Hetilapban közölt „A sütö-tök mint kenyér” című cikk a Vasárnapi Ujságban is közöltetvén, abban egy kis félreértés történt a mértékek közlésében. Én a Hetilapban 10. kupa liszthez — a mely magyarországi mérték szerint annyi mint 20 icze — 5. kupányi sütö-tök részt, és 10. fertály vizet — a mi annyi mint 5. icze — ajánlottam alkalmazni. Felét véve ennek, mint a Vasárnapi Ujságban közölve van, 10. icze liszthez, két és fél icze sütö-tök részt — lehet többet is — és két és fél icze vizet, s nem 10. icze vizet — mint igen hibásai közölve van — kell alkalmazni.

Mint észre vehetni, nagy a különbség a két közlés között, s a Vasárnapi Ujság közölje nem jól értelmezte az erdélyi mértéket, mert így igen természetes, hogy nem lesz egyeb az egész dologból egy sűrű folyadékknál, a mit egyik közlő — Gáál Mihály ur — az így közölt eredmény után igen jól jegyez meg. A Divatcsarnok híven közölte ez érdekes tárgyat, s megvagyonokgyőződve, hogy a végeredmény egy-két hollás után a legjobban üt ki. Egy jó gazdasszony, azt hiszem, tudni fogja magát mindig tájékozni az ily félreértésnél.

Kérem ezért újból a Vasárnapi Ujság t. szerkesztőjét e sorok közlésére, hogy a félreértés — minek oka nem vagyok — helyreigazítsassék. Fogasi.

Vidéki színészet. *)

Szászváros, nov. 4-kén.

II.

A forradalom utáni évek sok időtöltést adának a vidéki publicumnak; két év óta volt itt sugár termelő medvét tánczoltató talián társulat; barmokat futtató Vorstellor; theatrum, melyen a hősök s buslakodó Dejanerák fabábok voltak; optika; panorama; diorama; kosmorama, hogy szemed világa is elveszett; viaszképtár; sipládás-compánia; majomsereg; kutyapeczérkedök; komediások; oraculum has-

* Lásd Hetilap 40. szám.

beszélőjölök; kuckinszlock-, gymnasticus-, prestomatsch és — színészek!

Nem azért emlitém a színészeket itt utoljára a pénzsalók után, mintha nekem sem volnának koszorúm a költö és színész számára, mert a költö a „teremtésben isten testvére;” szét néz látnoki lélekkel az emberi történetek s történelem felett, minden eseményben istent lát, ki magát művében kinyilatkoztatja, és a színész a szentelt oltártüz eleiből viszi a teremtett képeket s életet fuval heléjük; dicső az egyik, de jeles a más is.

Még is elszomorodik bennünk a lélek, midön látjuk, hogy a vidéki vándor színészet mennyire szenved, szunnyad, korcsul, aljasul; oka az igazgatókban és tagokban is — de még a közönségben is.

Ez előtt tizenkét évvel, mint színházi kritikus egyszer arról irtam: mily jó volna, ha a vidéki színigazgató elméleti, tapasztalati s igazgatói illő erkölcsi jelleméről a nemzeti színházról magát bizonyítványgyal látna el; mert akkor nem történnék annyi botrány történet.

Sokszor láttuk, hogy az igazgató városról városra mint hagyogtja el a hitelezőknek ládait, s napról napra rongyosodott, adósodott, míg végre truppja szétesz. Az Agamemnonok, Helenak udvari tiszték, inasok, szobaleányok és isten tudja mik nem lettek?.. Kik voltak ennek okai?!

Igaz! néha a közönség is, melynek némely könyelmű egyénéi, a szebb alaku, tet-szelgö, de szemtelen színésznöket saját önjök-ért színészetünk pártolása ürügye alatt, oly erélyesen protegáltak, miszerint a komolyabb gondolkodásu, tehetségdusabb egyéniségek — kiknek számtalanszor rovására történt ez érdemtellenül tulzott protectio — méltánytalanság következtében kénytelenitettek e pályától visszavonulni — tudok példákat rá. — De legtöbbyire mindig az értelmellen gondolkodni nem tudó színigazgatók — voltak a bukás okai.

Pedig társairól, azok szellemi és anyagi jöbbletükörol gondoskodni az igazgatók dolga — kötelessége.

Láttam egy színigazgatót egyszer Károly-Fejérvárt, az első előadásra zsufozt színház volt s bő jövedelem, melyből azon nap öt huszast vacsorált fel — akkor sokat lehetett annyi pénzen éni Sánta Péternél, s még azon feljül kutyájának épen hét czukros pánkot adott — mig tagjai tán épen fuszujka-levest ettek. Szép gazdálkodás! utóbb megutálta a közönség, mert csak az sem lehet számár-türelmü, s azzal végzett az igazgató, hogy midön távozott, csaknem mindene „beázott” — az előfüggönyt egy mézespogácsás vette meg sőtán máig is sátor-lepedőnek használja — mint annak láttam is.

Egy más igazgatót láttam egyszer bizonyos furdön Brassó körül; a „Szökött Katonát” adták, s tiszta jövedelem több volt 100 pforintnál; este egy tányér zoldfuszujkát evett, hogy „sparoljon,” de később játékhoz fogott s bankját utolsó fillérig „sprengolták.”

Szálljunk már a színészetre. Sokszor jöttem ki a vándor színészi előadásokból lélekgyönyörrel, sokkal szoritottam velök kezét, köszöntöttem poharát; többeket ismertem, kiknek barátsága lelkem gyönyöre, de általánosán a vándor színészet nagy része lézengö kőszá nép, ismeret, tudomány nélkül, néhol az egész társaságban nincs egyetlen, ki nem hogy érthetőn, szabályosan szavalni, de még beszélni is tudjon.

Miért veszi fel az ilyeneket az igazgató? mi becsületet vall az? mi jövedelmet remél? szétszaggatja a költö érdemét; sárba dobja a művészetet; hideggé, részvéttelenné tesz irodalom, és nemzetiséghez.

A színészet rendeltetése nagy. A görögök hite szerint, az a honszeretlet s a szabadságérzet eszmeképe.

Látnak csak vidéki színészeinket! tán a leukádiai fekröl dobnák le öket, hogy felejték el a színészetet.

Egy év óta bárom színész-társulat tite fel itt vándorsátorát. Bács ur alkotott elsőb, utánna Posonyi, végre Kaczinvszki.

Utolsonak a magyar színészet történetében van annyi érdeme mint bármely vidéki színésznek, ha mellözöm is mennyi gond, kintartás s művészi lelkesüléssel ismerteté meg külföldön is nemzeti dallamainkat (Havi és Szabó igazgatása alatt.)

Szébenben magához ragadta közelebből az idegen ajkuakat is, megismertette velök nemzeti és népdalainkat, dalműveinket, a külföldnek honi nyelvünkre át-ültelet virágait, — s a koszoru nem hiányzott!!

Szébenből ide jöve, de az opera tagok nélkül — azok öt hütlenül elhagyák. — A drámához fordult s itt megkezdé játékait oly gyenge fiatal tehetségekkel, melyeknek párja nem akad hetedik országban.

Több ideig mind csak egy és kétfelvonásos darabokat rángatott elő; egyszer összefogott valami saltomortalé-féle comediás csapattal is, azok a szinpadon mutatványokat tettek, hogy mint kell az üres hordót üres padok előtt tánczoltatni, s több eféle, melyek végezténél Kaczinvszki adott elő egy egy felvonásos vigjátékot, melyeknek ismét csak a comikus Nagy adott s adhatott némi élenkséget, mert e fiatal színésztöl nincs messze a művészet, csak törekedjék a comicumot több finomság, szépség, szegletlenség és több arckinyomással jellemzeni.

October 10-én Kaczinvszkihez jött Csicsér és nöje; ezek lendületel adtak a társaságnak; a közönség az egyfelvonásos darabok által elszokott a színházról, s „Marianna” „Örökség” s „Családi Dráma” sem szerzett tele színházat, söt üres volt biz az! Hej! a közönség türelme is csak darabig tart.

October 20-án Déézi és neje idest — Hervej Ida jött e társulathoz s velök adott „Szapári” és „Grilli”. — Déézi mint Szapári kitünö volt. Mig tart ép hangja, vándorolhat. — Gyergyó-Szentmiklóson ő is „director” volt, de elvesztelte ott ezen jogát önhibájáért.

Dééziné — (H. Ida) misem egyéb, mint jó szinpadni növés, sok alpáthos, hamis szavallat, orrkiejtés, tulzás; ha művészi hajlama volt volna, Pesten, Kolozsvárt marad tanulni s nem szegődik Bácsához, Posonyihoz, barangolni mint prima donna.

Népszínművek is adtak, mint „Csikós”, „Rokk ant huszár”, „Viola”, „Mikulás”; operákból is énekeltek zongora kísérettel „Luciából”, „Belizárból” és „Ernániból”.

Sok, közönségtöl látogalann előadások után Kaczinvszkiek elmentek Gocs hoz Nagy-Váradra, a nélkül, hogy egy havi előadásokból napi szükségüket fedezni bírtak volna.

Es feltünö: a magyar kézműves, legényével innep és vasárnap csak meglátogtja a színházat, de az uri nép, a mlgs, nsgos, tekszostályalig 21 naphan egyszer; milyen lehet aztán a jövőben az ily növény sarjadékanak kihajtása?!

Vannak itt ur magyar házak, kik egyetlen egyszer sem jelentek meg.

Távolítsatok el magatoktól a színművészt, s elhallgat a költö is.

Akkor leszen sötétség! ..

Kolozsvár érti az idő jóslatát; Életszeretettel ajándékozza meg a nemzeti színházat, hogy abban halhatatlan legyen! legyünk!

A mely nemzet nem pártolja hazai művészeit, nyelvét, az elvesz, veszzen is el.

Pártolás nélkül pedig nincs művés. Nincs művészet.

Itt nem volt romboló és ugyszólva nem szenvedtünk, van jövedelem. de mi célra? iróiséglypénztárra, a Garay-árvának, a kolozsvári színháznak, irodalmi termékekre, színészetre, oh arra nincs.

„Figyelmezzetek az időre!”

Kenyérvizy.

Ti
óhaj ér
mény t
önt, me
a lanka
a körül
gadta a
testté,
annyi s
jogosit,
álmaink
Is!
Ta
nám meg
rünkna
a vége
oszlott
életre,
kálnak
tisztelő
radásá
beléből
azon sz
nak kil
vös pá
velés;
teni a
Ta
nek ed
melyek
épen el
tolt egy
számítá
a négy
kezetün
a jöven
mélletti
Erdély
székeit
ugy eze
életre ö
En
val egy
tünk ba
zöve,
létele z
jaink e
habár m
esetre a
Tá
a szép
ember,
tovább f
lóján, a
mal erő
Fol
E nap i
ki a kül
volna az
Ráismert
kintelt
bgyült
tisztelen
urat —
vakkal
ki a sze
lek nyug
tartozás
tanár S
hivaltá
Es
tással,
korlati
radhatat
szönheti,
benne h
alapítóin
Egy
messze
előtt hal
találtam,
a t. assz

LEVÉLLEZÉS.

Kolozsvár novh. 9-én.

Tisztelet szerkesztő ur! Egy forró köz-
óhaj érvényesítéséről, egy régen táplált re-
mény teljesüléséről van szerencsém tudósítani
őnt, melynek kivitelén már régen munkáltak
a lankadhatatlan erők; de, melynek sikerétől
a körülmények hordereje e pillanatig megta-
gadta a koronát; egy régen táplált íge vált
testté, egy eszme van átéve az életbe, mely
annyi szép reményre, oly biztos kilátásokra
jogosít, melyekkel eddig nem bírtunk, csak —
álmainkban.

Iskolai s különösen vallás-ügyünket értem.
Távol legyen tőlem, mintha hiányait akar-
nám megítáladni, felmútatni eddigi rendsze-
rünknek, mely eléggé igyekezett megfelelni
a végcélnek; de ki ne látná át, hogy a meg-
oszlott erők nem lehetnek annyi hatással a köz-
életre, mintha azok egy testté olvadva mun-
kálnak ugyanarra; ki ne látná át, hogy míg
tisztelőre méltó férfiak közremunkálása, fá-
radtsága után, egy összpontosított egyetem ke-
beléből: ugyanazon nevelési eszmékkel, ugyan-
azon szent célra hevülve, testvérisülve fog-
nak kilépni az életbe pap-jelölteink azon üd-
vös pályára, melynek neve: lelkesz, népne-
velés; célja: a nép fogékony lelkébe elhin-
teni a boldogságot — a hitet.

Távol legyen tőlem, mintha vesszőt tör-
nék eddigi theologicum collegyumaink felett,
melyekből annyi derék pap fejlődött ki, csak
épen előnyekre gondolék ez újonnan felállí-
tott egyetemnek azok felett; csak épen fel-
számítam a hatást, mit várhatunk ettől, midőn
a négy tanári székből erdélyi vallásos fele-
kezetünk auctoritásai összpontosítva munkálnak
a jövőd nemzedék kifejlesztésében; mit re-
mélhetünk, midőn ifjaink ez egyetemből —
Erdély szívéből — töltik be felekezetünk papi
székeit s mint a sugarok a naphoz az anyagi,
ugy ezek egy pontból kiindulva a szellemi
életre öntenek világot.

Én hiszem, hogy ez egyetem felállításá-
val egy új korszak kezdődik vallásfelekeze-
tünk bajnokaira nézve; én megvagyok gyö-
ződve, hogy a fejlődő ifjúságnak kolozsvárti
létele zománczot fog költszönözni vidéki pap-
jaink egyhangú, pangó életének, melynek oka,
habár magok — az egyénekben is, de minden
esetre az iskolai félszogségekben gyökerezik.

Tán igen is messze ringattam el magamat
a szép reményekben — czélomtól; de ilyen az
ember, ha egy vágya teljesül, nem szűnik meg
tovább fenni a reményekben — mint a pók há-
lóján, a különbség csak az, hogy ez alkalom-
mal erős, biztos alapokra építhetünk.

Folyó hó 5-ken nyílt meg az egyetem.
E nap innep volt. Más nem ismert volna rá,
ki a külsőségekben, fényes ruhában kereste
volna azt; de ki a szívekben, örömben — igen.
Ráismert volna az innepre az, ki végig te-
kintett volna a négy év. ref. tanodákból egy-
begyűlt papi-jelölteken, kik körülölelték fő-
tisztelendő püspöki helyettes Boda Sámuel
urat — mint a fát a lombok, — ki meleg sza-
vakkal nyitotta meg azt; ráismert volna az,
ki a szemekből: a szív meglepődését, a lé-
lek nyugalmát, — s az ifjúság részéről: a hála
tartozást olvashatta volna. — Bérekesztésül t.
tanár Salamon József ur értekezett a papi
hivatalás magasztos voltáról.

És most bezárom leveletem, azon hó ohaj-
tással, hogy miután ez egyetem kilépett a gyar-
korlati élet mezéjére: lebegjen áldás azon fá-
radhatatlan férfiak felett, kiknek lételét kö-
szönheti, s adja meg az ég azon sikert, mit
benne helyezünk, ez legnagyobb jutalma leend
alapítóink.
S z... G.

Nánánfalva nov. 6-kán.

Egy mivel asszonyosság él itt, B-né, kinek
messze földre elment huro, neve... Kapuja
előtt haladva el tegnap egy síró idegen nővel
találtam, ki busán, s reménytelen jött el tőle.
— Miért oly bús ez idegen nő? Kérdém
a t. asszonyoságot.

— Hadja, ne is kérdeje, mert fáj a lel-
kem, hogy nem segíthetek szegény világtalan
sorsán... Messze földről jött ide szem-hájo-
gával, s egy pár nap alatt isten után vissza
tudnám adni szemevilágát, de mióta elvagyok
tiltva a szem orvoslástól nem segíthetek sen-
kin a nélkül, hogy magam üldözés, és ked-
velenségeknél ne tegyem ki.

E szomorú jelenés után, melynek vélet-
len tanja voltam, tovább mentem, de a sze-
rencsétlen asszonyt nem feledhetem... B-né
asszonyosság a szem-hájogok szerencsés orvos-
lásairól évek óta messze földön ismeretes an-
nyira, hogy székelyföld és a mezőség távol
vidékeiről jöttek hozzá szem-betegek, s eddig-
elő — míg el nem tiltattott — mintegy 70—80
szemvedőnek adta vissza szemvilágát minden
legkisebb ajándék elfogadása nélkül, egyedül
mivelt, s ember-baráti szeretetből vezeltetve
e nemes jó cselekedet gyakorlására. És a t.
asszonyosság tudománya, merem állítani, biztos,
s a kinek szeme gyógyítását elvállalta, az még
egy sem csalatkozott benne, a mit tud az egész
vidék, és még is ellátott tőle, szemvedő em-
bertársai kárára, s fájdalomára.

B-né ajánlkozik, a mint nekem nyilatko-
zott, e biztos, s igen könnyű szem-orvoslás
módját köztudomásra juttatni, s csak azért nem
közlöm az orvosi szereket, nehogy avatallan
kéz fogjon hozzá s eltéveszse mértékét. Or-
báncz és ütésekből eredett szemhájogokat egy-
aránt orvosolhatni vele.

Én láttam a szemhájogok szak-orvoslása
módját is, de az ennel sokkal nehezebb s óriási
főfájásokkal van összekötve, mi rendesen a mű-
tétel után mindig elé szokott állani.

Kiket e tárgy illet, szóljanak a dolog-
hoz, én kívánságukra átadhatom e figyelemre
méltó titkot egyes szak-ember mint vakok in-
lézetének, azért kérem a magyarhoni lapok
figyelmét is e tárgy iránt.

Közli Fogasi.

K. Fejérvár nov. 8.

Tegnap délután 5 óra tájban érkezett vissza
ohajtott egészségben püspökünk ő exja, majd-
nem 4 héti tartott főpásztori látogatásából.

A kolozsvári gépész Rajka ur által ké-
szült toronyóra mindajánjok öröme föl van
töve, s e hó 3-án meg is indított. Jeles mű-
a maga nemében, s becsületére válik valamint
a mű készítőjének, úgy készítője honunknak.
Jó oldalai közé tartozik, a többit elhallgatva,
hogy csak 3 napon kell egyszer felhuzni, s
hogy mutatói ugrálva kerüljen pályájokat, biz-
tosítvák az elemek, vagy rá szálló nagyobb
madarak általi erőszakos kifeczarástól. Teg-
napelőtt mind a katonaság mind a városban lévő
más hivatalok, várparancsnok ur ő mlga által
oda utasítottak, hogy hivatalos működéseiket
ezután ezen óra szerint intézzék.

Más javítások is a templom s iskolák kö-
rül erélyesen folynak. Különösen még említést
érdemel, hogy a székesgyház romladosott,
valóban óriási ablakai, mind ujjakkal váltatnak fel.

Szüretünk meg volt a múlt hó utolsó előtti
hetében. Azonban csaknem közmondásos haj-
dani vigágáról az idén nem lehetett volna a
fejérvári szüretre rá ismerni. Jó kedv még a
hor mennyiségéhez képest sem volt. A termés
minőségre a tavalyinál jóval alább való; meny-
sége általában véve: a tavalyi felénél keve-
sebb s harmadánál valamivel több. Az újbor
ára: egy pengő frtnál drágábban lehet venni,
de olcsóbban nem igen.

A gabona ára láthatólag emelkedik: a
tisza buza 6 frt., vegyes buza 4 s fél, rozs
3 frt. s fél, törökbuza 1 pft., alakor 30 ga-
ras, pityóka 30 garas kis vökája

Bezzeg most a Jókai M. által megbeszé-
delt (adnormam: megénekel) Tks. Sántha Pé-
terné asszonyom is megveszi a kurtát a hosszú
levesért, azonban becsületére meg kell emlit-
nünk, mikép még oly lelketlenségig nem vitte
mint egy miniatúr kiadású czukrász és ven-
déglős, ki egy fertály borból készült leve-
vesért egy ezüst forintot vett fel egy szegény
betegnek.

Tegnap, s a tegnapi megelőző két heti
vásárnapon 140 darab császári hímös ló, és
60 darab könnyű császári szekér árvereztetett
el piacunkon. Nagyon élénk kelete volt, ki-
vált az ifjabb lóvaknak, legtöbb kelt el da-
rabja 50 és 40 pft. körül.

Színházi részvény itt eddig csak 3 kelt el,
pedig bizony aránylag több is elkelhetett volna.
Hja! nem is lehet kívánni. Már ha legalább
abban a színházban palinkát lehetne főzni, de
hisz itt az ember még moslékot sem kap rész-
vény fejében.

Iskoláink mind alatt a városban, mind fenn
a várbán az idén feltűnő gyarapodásnak ör-
vendnek, s még folytonosan szaporodnak új-
ban jött tanítványokkal a mi egy részről ör-
vedetes jelenség, azonban más részről, ha
elgondoljuk, mikép a mennyiben a számbeli
szaporodás előmozdítatik, annyiban a szellemi
gyarapodás az egyesek későn jövelele által
igénybe vett ismétlések miatt hátráltatik, — o-
hajlandó volna jövendőre nézve a rendes bégyü-
lést szigorubbán megkivánni, ne hogy valami-
kép kénytelenek legyünk így sohajtani fel.
multiplicasi Dne gentem sed non laetitiam!

A vasárnap iskolá most gymnas. tanár
K. ur munkás felügyelete, s két elemi tanító
rendes tanítása mellett két osztályra osztva,
rendes haladásnak indult. A jelenkor kiáltó
szükségei közé tartozó ezen idővs intézménynek
az egész püspökségben az idén, itt helyben
pedig már ez előtt két évvel történt létesíté-
sért, lehetetlen hogy minden emberien gon-
dolkozó kézműves keble forró hálával ne teljék
el püspökünk ő nmlga iránt, s még is sokan há-
lás elismerés s kölcsönös közremunkálás helyett
iakább, egy pár órai, aljas anyagi haszonért,
erőszakkal vissza tartják inasait ezen kevés
szellemi haszon megszerzésétől.

Ez okon alig van némely vasárnap két
osztályban 30 tanítvány, midőn a két osztály
összes létszáma túlhaladja a százat.

Mint ez intézet létre jöttek egyik mun-
kás áldozat kész főtényezőjét. K. tanár urat le-
hetlen tisztelettel nem emlitünk, ki e körüli
bokros érdemeit közelebből még azzal tetézte,
hogy az új didactumból az ötlet mint katechetát
illető részt t. ügytársa B. urral együtt átén-
gedték a vasárnap iskolá két tanítóinak, e té-
reni önkéntes fáradságuk némi díjául. Oft wird
die Tugend gelobt; selten wird sie ausgeübt!

Ha városi főbírák az illető czéhmaster,
s más master urakat a kezében fensőbb hely-
ről adott erre vonatkozó felhatalmazásnál
fogva jobban rászoritná a szegény iparos ta-
nonczok pontosabb s lelkesmeretesebb iskoláz-
tatására, e körüli munkás tevékenységével eddig
kiérdemelt meleg köszönetünket kétszerezni,
sőt tiszszerezni, bizonyosan el nem mulasztandjuk.

H I R F Ū Z É R.

Kolozsvár nov. 14-én.

* Városunk községtanácsa közelebbi gyü-
lésében köztisztelőtől vidéki parancsnokunkat,
Chavanne F. altbnagy urat tiszteletbeli pol-
gárává választá elismeréséül azon érdemek-
nek, a mikért a t. altbnagy ur városunk osz-
taltalan háláját méltán kiérdemelte.

* Hétfőn nov. 20-án a városi táncz-terem-
ben Szerdahelyi Nelli hangverseny ad,
melyben a cs. k. Hannover 42-k soredred ze-
nekara együttműködik, karnagy Stark Kri-
stóf ur igazgatása alatt.

— Ö cs kir. Felsőge a vasúti háló-
zat kiegészítéséről készült tervet
már megerősíté. E tervből érdekesnek tartjuk
a következőket közleni:

Szolnoktól egy vonal a Tiszán és
Körösön átmenve Békésen át Aradon, onnan
tovább a Maroson át Temesvárnak menend, és
a Bánát egész keleti részét déli irányban át-
metszve, Fehértemplom közelében azon vo-
nallal egyesül, mely az oraviczai közszenet Ba-
ziasig viszi a dunai gőzösöknék.

Aradtól keleti irányban a Maros mellett Szeben és Brassóig egy vasútvonal fog épülni. Nagyvárad, Kolozsvár és Károlyfehérvár városokat egy vonal köti össze, mely Szászsebesnél az arad-brassói vonallal egyesül. Szegedről továbbá két vonal fog kiindulni, az egyik délre a Tisza mellett a Dunán át Pétervárad- és Zimonynak, és a másik nyugatra Szabadkán át Bajáig; ez itt a Dunán átkelve, és a Duna jobb partján Mohácsra át délre húzódva, Eszéken fog végződni. Budáról délnyugati irányban Fehérváron át egy vonal menend Nagy-Kanizsának.

A terv az összes vasúthálózat létesítésére 20 év, s 400 millió pftot állít szükségesnek, de remélni lehet, hogy az vasúttörvény következtében magán társulatok is fognak vállalkozni, s ez időt tetemesen kisebbre szállítják.

— A félhivatalos Ö. C. megzafolja azon hirt, hogy a polgárőrséget illetőleg közelebről törvény jelenne meg.

— A török szultán emberszeretetének s civilizációra törekvésének igen szép jele, hogy közelebről szigorú rendeleteket adott ki, a melyekkel megakadályozni törekszik a czirkasziaiak azon rít szokását, hogy gyermekeiket mint rabszolgákat eladják.

— A telegraf Brassó és Bukarest közt jövő hóban készen lesz.

— A rendőri elnökség Berlinben megtiltá a „Revalenta arabica“ dicséretét a hírlapokban.

— Az „Esztér“ szerzőjétől megjelent újabb regény czíme: „A szegedi boszorkányok.“

— A m. kormány e hó elseje óta komolyan dolgoztat azon sziklagatók szétvételében, a melyek Orsovánál a hajózást eddig akadályozták. E nagy munka végrehajtását 1842-ben a török kormány nem engedte volt meg.

— Ney Ferencztől egy regényt várhatni. Czíme: „Matild és Olga.“ A munka már sajtó alatt van, s nem sokára szét lesznek küldve az előfizetési ívek is.

— Nagy-Britániában jelenleg összesen 616 takarékpénztár van, a melyek 33,227,394 ft stg alaptőkével bírnak.

— A naprendszer bolygóihoz még két újat fedeztek fel a Mars és Jupiter közt. A kereszteleőről még nem irnak.

— Gróf Szapáry Párisban az „asztal mozgató sról“ egy egész kötetet írt, de aligha sikerül neki újra divatba hozni e bohóságot.

— Mióta a semmeringi vaspálya megnyílt, többször merült fel azon eszme, hogy jó volna a keletindiai kereskedést Németországon átvezetni. Ez eszme most már

közel áll a teljesedéshez, mert több szállítóház Angliában határozottan mellette nyilatkozott. Ekkor Triest a keletindiai kereskedés fővárosává válnék

Dramai jutalomhirdetés.

Theodorovics (Timori) Anasztáz tisztelt hazánkfa a nemzeti irodalom előmozdítására drámai jutalmul száz arany-at ajánlott, s a Pesti Napló szerkesztőségét a körül intézkedésre hivta fel.

Ehez képest kívántatik egy hazai történetből kölcsönzött tárgynak historiai drámaul vagy szomorujátékul feldolgozása. Az általános költői, és különös drámai belhiesen kívül a színpadon előadhatás főkéllékül jeletetik ki.

A pályaművek beküldetési határnapja 1855 évi augusztus 20-dika, a mikorra azoknak idegen kézzel, tisztán másolt és lapozott, s jelíggel ellátott kéziratait, a szerző nevét rejtő, ugyanazon jelíggel borítékján viselő, pecsétetes levélkék kíséretében, alulírt szerkesztőség veszi át.

Megbírálás végett a magyar akadémia s a nemzeti színház igazgatósága fognak megkerestetni; a legjobbnak itélendő színmű pedig a nemzeti színpadon adatván elő, a szerző nevét rejtő levél az előadás után, a közönség előtt fog felbontatni, s a koszoruzandó író neve legott kihirdettetni.

A mű a szerző tulajdona marad, s ez köteles azt előadás után legott sajtó útján közze tenni.

Hazánk költői, fel a nemes versenyre! Int a becület, de int a nemzeti csinosodás nemlője is!

Kelt Pesten, nov. 8. 1854.

Török János.

mint a „Pesti Napló“ szerkesztője.

Tizedik közlemény

a színházi részvények gyűjtéséről:

B. Henter József ivén vett:

B. Henter József 1 dar. részv. Gr. Lázár Eszter 1. Houchard József 1. Hartenbergi Hartlotz Antal 1. Zeyk Sándor 1. Varga Ferencz 1.

Nagy Péter ivén:

Péchy István 1 dar. részv. Péchy László 1. Keczei Imre 1.

Szoboszlai György ivén:

Szoboszlai György 1 dar. részv. Dánffy Károly 1.

Gál Miklós ivén:

Gál Miklós, Tomka Samu és Fosztó Balás együtt 1 d. részv. Zudor Károly és Fosztó Károly együtt 1.

Jakab Bogdán ivén:

Szamosujvár sz. kir. város 2 dar. részv.

Szilvási Miklós ivén:

Miksa Elek 1 dar. részv. Imreh Lázár 1.

A színházi bizottmányánál:

Id. Vajna László 1 dar. részv. Gr. Teleki Domokos 10. Hatfaludi Antal 1. Gr. Eszterházi Kálmán 1. Turi József 1. Wendler Frigyes 1. Mihelyes Zsigmond 1. Gyárfás Elek 1.

Együtt 34 dar. részv.

Melyhez hozzáadván az előbbeni

kilenc közleményben kiirt 493 dar. részv.

beküldetett a mai napig összesen 527 dar. részv.

Kolozsvárt nov. 13-n 1854.

Az erdélyi oszágos nemz. színház

felügyelő bizottmánya.

Nemzeti színház

Novb. 11-kén. E színpadon először: Örült-ség és rögeszme; dráma 3 szakaszban, írta Dumas S. fordította Remellai G. E darab meséje épen nem alkalmas drámára. Az egész meggyőitása körül forog egy angol lordnak, a ki alaptalan szerelemfeltől megőrül, s azon rögeszmevel tépelődik, hogy neje veszté el eszt; hivatta az orvost, s ez észrevén a tévedést, ellesi a lord hajának titkát, és segítve a szerencsés véletlentől, a lordot meggyőzi, hogy vetélyársát nem ölte meg, a mint hivé, az nem halt meg, s nem meggyőzött, hanem unokahugába; e meggyőződés aztán visszaadja a lord elméjét s a függöny legördül. Mennyiben van helyesen festve az elmebetegség s a gyógyítás motívuma, — itéljek meg az orvosok, mi imélt-jük, hogy e tárgy nem elég egy dráma meséjének; főleg akkor, ha e mese, — a mint itt történik — a kibonyolításnál kezdődik. Az előadás hatásteljes volt, a mit a mű ujdonságán s különöztségén kívül elvitázhatalanul azon jó játéknak köszönhetni, a melylyel Rónai a lordot adta, s a melyben H. P. Cornelia (Anna), Rónainé (Nelli) Szilágyi S. (az orvos) Benedek (Sir Wilkens) és Gyulai (lord Maxwell) oly szépen segíték. Tóth Soma a pásztortfi kis szerepében hasonlag jó volt, s így az előadást a sikerültek közé méltán sorozhatni. Rónait, mint jutalmazottat, első kileptekor tapsokkal s egy kissé későn dobott koszorúval fogadta a közönség, s játéka folytatn több ízben részestült a tetszés jeleiben. Közönség szép számmal.

Novb. 12-kén. Párhaj mint istenitélet Eredeti színmű dalokkal 3 felv. Irta Szigligeti.

Színházi jelentés.

Szombaton nov. 18-kán Szilágyi Sándor jutalmul:

BÁTORY ERZSÉBET.

Eredeti történelmi dráma 5 felv.; írta Garay János. A szorgalmas Szilágyi Sándor és Garay nevetán elég ajánlat ez előadáshoz, főleg oly közönség előtt, a mely méltánylátást soha sem vont meg a valódi érdemtől.

Agio. Bécs novb 10-én: arany 28; ezüst 24 1/2

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

(526) (3 3)
Sz. 20641 1854.
2598.

Pályázati hirdetemény

A n. szebeni cs. k. jogakademiánál az austriai polgári-, kereskedelmi- és váltótörvény rendes tanszékének betöltése iránt.

A cs. k. vallás- és oktatásügyi miniszteriumnak folyó év october 16-ról 15.333 sz. a kelt rendelete folytán, a n. szebeni cs. k. jogakademiánál, az austriai polgári-, kereskedelmi- és váltótörvények ürességbe jött rendes tanszékének betöltésére, mely **ezer p. forint** évi fizetéssel s **ezer kétszáz és ezer négyszáz pforint**

rendszeresített lépcsőzetekbe előlépéssel, továbbá előlegesen száz pforintban megállapított törvényes oktatási általánnyal van egybekötve, szabad pályázat nyitattik.

Ez oktatási államásért folyamodók az oktatásügyi miniszteriumhoz czimzett kérvényeiket legkésőbb f. évi december 15-eig az erdélyi cs. k. helytartóságnál, s még pedig ha közszolgálatban állanak, előljáró hatóságaik utján nyujtsák be, s azokban okmányokkal támogatva, mutassák ki korunkat, állapotukat, vallásukat, erkölcsi és politikai magaviselőtet, minden tanulmányaikat, nyert jogtudori fokozatukat, netalán letelt pályázati vizsgálatokat, vagy irodalmi munkátaikat, az oktatásügyben, vagy gyakorlati közszolgálatban eddigi alkalmazhatóságukat, nyelvismereteket s különösen azon készségüket, miszerint előadás

közben a német oktatási nyelvet kellő készséggel képesek használni.

N. Szeben oct. 29-én 1854.

Az erdélyi cs. k. helytartóságtól.

(527) (3-3)
27,830.
1388.

PÁLYÁZATI CSÓDHIRDETMÉNY.

Az erd. sóhivatok egyikénél ürességbe jött egy ideigl. irnoki állomás évenkénti 300 ft. fizetéssel, szállással, s ennek hiányában aránylagos szállásbérrel s rendszeresített sóilletékek.

A kik ezen, vagy esetlegesen egy másik, hasonlag ideiglenes irnoki állomásra, a mely évenként 250 ft. s a fennelbi javalmakkal van összekötve, pályázni akarnak: törvényszerűen okadatott kérvényekben mutassák be: vallásukat, végzett tanulmányaikat, az itteni sóhivatok ügykezelése körül s a számlatban szerzett ismereteiket, eddigi fizetéseiket, feddhetlen erkölcsi- és nyelvismeretüket, feddhetlen lelkiismeretes beállásával, mely nyelveket beszélnek vagy hibátlanul azon irni is tudnak, s végül jelentésük be, ha az itteni pénzügyi hivatalnokok közül valamelyikkel rokonok-e s mennyiben?

A kérvények f. évi **dec. 15-keig** a szokott hivatali uton ide benyujtandók.

Az erdélyi cs. kir. pénzügyigazgatóságtól.

Szeben octob. 30-kán 1854.

A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszti BERDE ÁRON, tanár. —

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomóintézete betűivel.